Colecţia **Poeţi de azi**
Coordonator: **Al. Cistelecan**

Coperta: Liliana BOLBOACĂ
Imagine copertă: Paul Klee, *Pathos*

Descrierea **CIP a** Bibliotecii Naţionale a **României**
ZANCA, ANDREI
Nopţile franciscane / Andrei Zanca - Cluj-Napoca: **Dacia, 2001**
152 p.; 14,5 x 20,5 cm. - (Poeţi de azi)
tf73- 821.135.1-1

1 "

Cluj-Napoca 3400, str. Ospătăriei nr. 4, tel./fax: 064/42 96 75
e-mail: edituradacia@hotmail.com, www.edituradacia.ro
Bucureşti: Oficiul poştal 15, sector 6
str. General Medic Emanoil Severin nr. 14
tel. 01/315 89 84, fax: 01/315 89 85 **Satu Mare,**
3600, B-dul Lalelei R13 et. VI ap. 18
tel. 061/76 91 11; fax: 061/76 91 12
Căsuţa poştală 509; Piaţa 25 octombrie nr. 12
www.multiarea.ro **Baia Mare,** 4800,
str. Victoriei nr. 146
tel./fax: 062/21 89 23

Redactor: Felicia SCHLEZAK
Tehnoredactor: Flavia Măria ŢIMPEA
Comanda nr. 4070

în atenţia difuzorilor de carte:
Timbrul literar se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont 2511.1-171.1 ROL, BCR Unirea

Carte apărută cu ajutorul Ministerului Culturii şi al Cultelor

Andrei Zanca

Nopţile franciscane

>UtotŢtAWA

ClUJ

EDITURA DACIA
Cluj-Napoca, 2001

Poate că şi asta e o formă de infern: exact ceea ce urmează să mi se întâmple din toamnă. Voi urca în avion, voi fugi la Copenhaga, voi face cursuri, mă voi întoarce, voi inaugura măcar o parte din programele instituţiei noastre, la care voi lucra toată vara, voi pleca din nou la Copenhaga. Mă voi întoarce, voi pleca la Cluj, voi veni din nou la Romna, voi face şi aici ore la facultate ş.a.m.d. Spre că între toate aceste lucruri să apară măcar cîteva ore pe zi pentru citit şi pentru scris. Dacă n u, gluma chiar începe să îngroaşe, iar infernul să prindă contur tot mai puternic. Roma. 7-8 iulie 1998 - (interviu apărut în *Orizont* nr. 8, din 15 august 1998)

In memoriam Marian Papahagi

îţi aud şi acum vocea stins-ndepărtată pe fir/deşi
gîlgîind de viaţă/alungînd ca pe o presimţire răgazul

oare se mai citeşte azi, ai spus cu amărăcjune/tu
mereu aplecat/înnoptînd
peste manuscrise încercănat
dăruindu-te/omul în prejma căruia *trezirea*
nu era doar un cuvînt/nici făgăduială deşartă cel dat

cu mistuirea-ţi încercînd/universal să alungi
indolenţa rătăcirea ignorarea noastră
în lume/te-ai mînat
voind *a fi*
pretutindeni/în acelaşi timp
hăituit/pe drumul
dintre o *coloană* şi un *echinox/*'de iarnă adiat de pe-acum

umbletul/sîngele-ţi gonind înspre liziere
întru a ne spăla nouă
chipul
Aici

pe urmele lui
şi-a întins neliniştea
un suflet
prea mare
pentru
o inimă
croită
pe măsura
inimii noastre

cu cît dormi mai mult, cu aţjt îţi vine să
dormi mai mult, a spus iritat de delăsarea
noastră Marian într-un Cluj al anilor '79.

mistuirea mierlei

ascultă/de cindmă ştiu, m-am întrebat mai-
ntotdeauna/mai oriunde-aş fi adăstat
doamne, ce caut eu aici?
- nicicind însă-n liziera zăpezilor/printre arbori
in miezul răsfrînt de ploaie al verii/să o iei mereu
din loc/încotro?

din nevăzut/mi se lasă neliniştea pe umăr
din nebănuit/ocolesc un abis de moarte din
neauzit/coboară noaptea o voce In mine

acum insă/sint aici/pe colină.
contemplu viaţa părăsită acolo jos/in aşezare.
anotimpuri se stivuie lent în pupila mea înserată.
- înainte de-a-mi înfăşură gin a'urile în Jurul unui ciot
lăsîndu-mi sîngele să-şi murmure litania -
mă auzi? strig, printre arbori şi stînci...
ha? se-ntoarnă ecoul... ha...
aproapele meu, mon semblable, mon frere...

crug

de vrei a mă-nsoţi în această călătorie de iarnă
lasă străzile răstignirea de ramuri din vitrinele oraşului.

cufundă-ţi mai întîi mîna în undele rîului
şi-apoi ia-o pe urmele mele printre colinele îmbrumate
în tăcerea de duminică a cucului din zariştea de escală a vîntului.

şi lasă în urmă o dată cu răsuflarea orice urmă de gînd
încît memoria să devină însuşi cercul alb al orizontului
la egală depărtare oriunde ai adăsta.

cum pe vremea tot atît de îndepărtată ca o durere stinsă
a regelui *tlovse* instituise de amiază în tot regatul
o frîntură de reculegere sub ameninţarea pedepsei cu moartea
încît în golul de vreme astfel izvodit
doar sîngele se auzea inundînd un crug lîngă un fir de şuşarcă.

aici, cu tălpi de argilă şi părul vălurind
se dăruiau doar smereniei de-a fi ai pămîntului.

urmează-mă aşadar, acum cînd abia bănui: sîntem aici
pentru că nu sîntem aici întru totul

limpeziri

dacă tot ce ne înconjoară nu este decît oglinda lăuntrului nostru
ce neputincioasă trebuie să fie lumina de vreme în care vieţuim
încît un orb încărunţeşte tăcut în noi

cînd tot ce nu are mireasmă de gînd ascuns ne rămîne şi de nedesluşit
într-adevăr
chiar pasărea zadarnic prevenind sfîrşind îngheţată în laţul din ochii
tăi

laolaltă cu groparii în zorii unei zile de vară
                                        în plin iz de lut şi sudoare
din groapa căscată deasupra sicriului crăpat de cazma şi putred
                                        un roi de fluturi albi ai morţii
s-au înălţat

răspîndind un gol de spaimă fără de gînd
în vara pălită de-un vînt mult timpuriu

şi-o delăsare de cărări sub clopotul de amiază
ne-a potopit deodată privirea sosind dinspre oglinda apelor

arta fugii

să asculţi *kunst der fuge* în biserica din deal
organistul înclinînd uşor din cap
o dată cu lăsarea ta pe laviţa noduroasă între coloane.

să asculţi arta fugii, zidurile nemaifiind ziduri, lemnul lemn.
în jur totul destrămîndu-se. străveziu totul.
mortar şi dale şi frescă şi turnul cu ceas şi însuşi el
arhitectul luminii/arătătoarele încremenite pe capul statuetelor
ca-n prima zi de întâmpinare.

aripi de libelulă   acoperişurile oraşului de jos pădurea-
hambar de ecouri   n soare/pînă-n unghiile femeii

cocîrjate înspre pietruirea porţii/vraf de chipuri

mult dispărute în ridurile vîntului răstignit înspre rîu

zbor frînt de adagio finale   răvăşire de ramuri.

în depărtare, un foc de seară.

de undeva, un suspin nicicînd desluşit
o dată cu mîna organistului. acum pe genunchi.
cu cealaltă îndemîndu-mă a mă aşeza în locul lui.
iar eu, ridicîndu-mă făr de picioare
mă las în răsuflarea de jilţ
şi rechem prelung

tocata în la minor
Precum cîndva
într-aJtă viaţă

defolieri

o iei în susul rîului.
apa curge, delta morţii în tine.
ziua de ieri - un vulcan stins.
meleag unde nu vezi decît spatele muritorilor.

să eşuezi în uluirea rozei-tălmăcind mireasma pămîntului.
viaţa, o defoliere. magma încă aburind
deşi atîta amar într-o ploaie printre mlădiţe
încît însuţi, luînd-o acum agale prin cernere/amuţeşti.

îngîndurări se leapădă-n inele de
însingurarea ta mult reavănă.

ultima clipă/stingînd mereu timpul
încă toropit în luminarea de la căpătîi.

o făptură se mistuie printre lemne.
între sprîncene, cicatricea supravieţuitorului

graţiere

ae-ai fi bcălos, ori sfînt te-arJătra
te-ar urma.

stingeri

apele-şi curg numele de care munţii se dezic în vîrf
acolo focul îşi mistuie maica în care se nerecunosc toate
doar noi, după mai mii de ani ne silabisim şi azi condiţia.

într-o bună zi vor pleca cu toţii
casele se vor goli
aşezările se vor pustii
pe ţărmul unei mări
adăsta-vor întru moarte
nicicînd siguri
de răzvrătirea lor
stinsă
n-a fost şi ea
dintru început
înscrisă-n unde

hai

dăruie-mi timpul pădurii
lent surghiunindu-se în răsfirarea de
însingurare a cărării la capătul căreia mă va aştepta
poemul ori moartea.

ştiu. odată îi adăstam nevăzut între ferigi
atît de firavi pe cerul de vară încît
abia se mai cumpăneau pe muchea colinei
abia bănuiam degetele-i în mîna aspră
şi era vremea cînd încă se mai murea pentru un cuvînt
deşi mult înfrăţiţi argilei pe-atunci

azi, cînd sîngele meu a ostenit
într-un murmur aproape tibetan lasă-mă să-ţi
trimit o pală de frunze risipite pe cărarea la capătul căreia
m-aşteaptă poemul şi moartea

înfald

cum vietăţile/aşezîndu-se în stingerea lui martie
pe limba însorită a văilor, adînc în noi
zace o voce
nedesluşită pînă-n lăsarea de pleoape/abia cînd
ochii ni se deschid în dialogul arborilor din
miezul divin al nopţii

şi doar ecoul ei înfaldă în noi
tînjirea dintotdeauna
ce-n auz înscăunează lent ultima ninsoare

doamne, în delta timpului ne sîntem, aici
unde orice vorbă pămîntească.
e rana nezărită a unui înger cu umbră de demon

poarta

mi-ai pomenit deseori de prima ta ieşire în lume cu *bătrînul*
de desişul şi arborii pe-atunci legaţi de cer şi potecile ce
tălmăceau însăşi rătăcirea
          în luminişul dintre pini
coama, unde deodată teama te-a părăsit alungată de privire
apa aşezarea valea aducînd cu odăile jocului.

tîrziu, după o răzleţire a ochilor, el a întins o mînă
înspre un forfot de verde, pustiu de departe albind o potecă
stinsă într-o abia întrezărită poartă

şi nici o vorbă, şi au trecut ani. şi el nu mai este iar
tu, la rîndul tău, gata de-a însoţi un altul acum
mereu încercai înzorita potecă întru apropiere
          poarta ce se-ndepărta pe măsura
înverşunării.

azi, ochii tăi nu mai au nevoie de-apropieri ori întinderi
iar tu, de-amar-vremuire, ai devenit însăşi calea.
însă poarta, nu mai există.
poate doar o mireasmă de lemn în cruce a neîmpotrivirii
          în tine
pînă la amintirea mistuirii într-o zeamă de clopot a bătrînului
ce-odată, cu mîinile întinse de-o parte şi de alta a coamei
          îţi părea pe-atunci zăvorit

abis

...şi cei mai păcătoşi au un suflet, rosti-ntr-un zîmbet de capelă.

poate ajunge să te apleci lin peste rănile vlăstarului
ce-s tot atîtea ecouri de ursită

iar, dacă sufletul nu poate fi spulberat
cu cît trupul acesta al nostru e sleit
de abisul de-a fi iubit?

trec veri. trec ierni şi absenţe
jinduirea nefiind decît golul de-a te afla într-un anume loc

viaţa, nu grăieşte, sporind doar gesturi sub apă.
totul făr de urmă. totul curgînd spre marginea abisului
unde în tăcere şi adînc te-adaşti de la începuturi

eu

desfrunziri

mai bîntuie viforul...
şi-ntre condamnatul pe viaţă şi omul de rînd
amăgirea-şi roade treptele

unde jocul e groaza vremuirii, timpul
îşi bate lin toaca de soartă
pe măsura desprinderii de întreg şi-nceputuri

tu/agale printre desfrunziri
tăcut şi limpede ca o lamă în teaca ei.
alături, rîul. spulberîndu-şi în apă şi curgere numele.

întotdeauna ne rostim pentru revenitori.
fiecare naştere - o săgeată a amînării.

va ea vreodată a-şi atinge ţinta
cînd spiţe de răscruce ne sîntem
mereu răzleţi de *acum?*

...şi viforul acesta/nemaicontenind...

freamăt

degeaba

iernile necesare

în spatele gratiilor de gheaţă
recluziunea noastră consimţită
se preschimbă lin şi e înturnare şi e răspas
şi-ţi spui cu smerenie - înlăuntru însă
el, se află la hăt zăpezi întindere
deşi lumina nu mai loveşte
dintr-un mult apus ieri, ochiul
întîmpinînd licărul stins vîntul
nemairisipind, ci sporind pustiul, spaima din casa iernii

- in durftiger zeit -

noaptea,
ascultînd soarele de cealaltă parte a pămîntului
deodată luminat de iarna ucisă de frig
adăstîndu-te tăcut din depărtări orbite

de după iarnă

ae muJt
stinse.

spui...

condotierul

cum ne-am ntai răzleţit, bătrîne
abia desluşind înainte de-a ne petrece
o fărimă din graiul luminii
cînd nici creanga nu-şi regretă desfrunzirea copacului
risipind în plină vară
încă nevăzutele rădăcini.

mereu în migrare dinaintea iernii din noi
mereu, mai amar-de-nucă, gustul păgubirii
însoţindu-ne nopţile în care pînă şi
telalii visează plaje asurzite de valuri printre pini

şi el/cel abia bănuit în riduri şi stele
căpătînd deodată chipul gardurilor
sîrmei ghimpate/gratiilor.

adus dincolo de ape. pe corăbii a apărut timpul,
cîte măști tăinui-vor încă o demult și amînată .
lumină?

Politi ca

e/

drumurile

piscuri

de ce vrei tu să-i schimbi, m-a întrebat, de ce...

mai bătrînă ca însăşi memoria apei e limba din vis, îi spun
iar de nu schimbi, se poate spune c-ai fost un trecător?

aidoma celui ce se-ncrede în ceea ce vede
doar cînd închide ochii
răsuflarea noastră dezvăluie o iarnă atît de geroasă
încît privirea noilor născuţi face să crape aerul între arbori...

şi era o vreme, cînd abia-ţi ridicai privirea din carte şi
noaptea era deja pe sfîrşite...

        un bărbat şi o femeie înlănţuiţi într-o odaie deasupra
oraşului zvîcnind în pulsul neoanelor
        ca un plîns uscat în beznă şi tu, în faţa
vreascurilor, un altul pe pe-acum...

în dreapta cîinele. în stînga toamna.
doar o vorbă a risipei în brumă
iar sus, o bufniţă, nemişcată.
aidoma piscurilor vinete în aburul de vale
        un sentiment de grotă
        cum ai asculta
        mozart

în plină sahară

tu/o oază într-un armistiţiu al memoriei
şi undeva departe în faţa unei ferestre

0 femeie

astfel/dumnezeu

nimeni aJtora

tu un altul de pe acum

va veni o vreme cînd viaţa ta te va muri pe-ndelete
undeva departe de miasma cumsecădeniei pe străzile
linse de un vînt de muzeu ronin de stelă pleşuvă
mereu în convalescenţă între două boli ale amintirii

...lasă-i, sînt din lumea aceasta...
consimţeai întru împăciuire şi învoită însingurare

însă aidoma celor ce-aspiră prafuri albe printre fiole
nefăcînd decît să tragă prea devreme
o ocheadă în ceea ce numim viitor/şi nu e
şi-apoi îi apucă o disperare de netămăduit, cu-adevărat de moarte, tu

te-ai aflat mereu pe muchea de cuţit dintre două teritorii
mereu în nerăbdarea altei aflări
unde singurătatea e vidă de înţelesul astei vorbe.

astfel/oricît de prelungă ar fi tînjirea unui sunet
oricît de înăbuşită în ecou durerea unei vorbe abia
te puteai apropia cît o bănuială/şi totuşi

mai scurtă cu cîteva trepte devenea calea de reîntoarcere
mîna întinsă făptura abia întrezărită

-

" ^ e - i v i r e

ivind

ierni **după ierni**

alei roite de umbre/unde crestatul mult coclit veghează

şi plouă cu ştiri
însă nici o veste.
iar glasul strajei de noapte
te-ajunge abia acum la sfîrşit de mileniu
în noaptea ca un ceaun de cortorar
într-o lume fără de lună

încît tu însuţi, umbră a umbrelor
foşgăind de spaimă la auzul
treptelor coborîte spre a-ţi potoli
mai degrabă rătăcirea irositoare

- o tăcere atît de mare
încît inima-şi limpezeşte ecoul
în subterane

iar visul cu şobolani deodată-i aievea
deasupra, rîul asurzindu-te...

departe de tot ce s-a petrecut, de toţi, viaţa-ţi pare o dună de pe acum

unde sînt însă cei cu adevărat aproape?

trec ierni după ierni, dar frigul de odinioară rămîne
cum unul îşi întoarce spre tine chipul şi faţa-i mult străină acum...

catedrala

niciodată nu iubeşti îndeajuns, rosti, niciodată,
nu te stingi pentru tine. iar, cînd cineva ţie mult aproape, se stinge
un neştiut refren va a-ţi însoţi de pe-acum insomnia...
minţi, minţi ca un înger, i-am spus.

această neputinţă de veghe întru reculegere, de întîmpinare
ce ne roade/polar

nu există învinşi, nici învingători.
doar hălăduitori/strainici ce-şi mai amînă calea
cînd moartea-i un titlu de nobleţe
pentru noi/siluete săpînd la temelia facerii...în foşnet de arbori
în murmur de valuri, departe de duhul ştirb al aşezărilor
unde se prepară timpul, şi el e doar cale de agoniseală, nimic altceva.

adaşti pe un trunchi fărîmiţat de vreme
aproape de o mlădiţă de pin iar
mîna dreaptă se-ntinde-nspre coroană
pe cînd stînga se sprijină-n scorbură
în huşuitul de sînge al singurei noastre inimi
ţi se năzare deodată că
păsări îşi frîng către/nouă necunoscute/ făpturi
cîntul. acest chip divin
al unei răsuflări

iarna-i o catedrală.
o rună a frigului. în care abia se stinge o cărare de noiembrie.

şi tu, treci absorbit de luminile înserării topindu-te
printre trecătorii grăbiţi aidoma zăpezii

Pasăre a de

călăuza

abia se mai desluşeşte lîngă arătură, depărtarea,
e un cîine urlînd tîrziu. oraşul, încleştat
în ferestre în spatele zidurilor/o adiere apa
înduplecînd de-a lungul lutului/iarba toropită în
urmă/cineva suflînd în luminare.

apoi,
deodată vestmintele-s de văduv, şuviţe
încenuşînd lent răzleţirea întru întîmpinare.

oare de ce chipul greşiţilor poartă mereu aceleaşi urme ale
asemănării?

păcătuim mereu la fel/se opri o vreme/doar vîntul.

şi-o pală de fîşîit dintr-o întrezărire de sclipiri, deasupra,
şi poate propria răsuflare -   acum astfel drămuită,

încît tot ce se petrecuse cîndva nu mai putea deveni revenitor
oricîtă ademenire ar fi adăpostit amintirea între colinele ei
noaptea clocotind de sămînţă om shanti

aievea

Să-L *devină aievea?*

W doar „ **f** **e**

m

ochi

şcare.

■M«devăr ştlrb<,

aceeaşi pricină ne-apropie ori ne-nsingură. însă noi nu o vedem,
de garduri vame grai ghimpat
ori poate dumnezeu vrea ca setea-ne întru tînjire să-L devină aievea?

u

ramuri

însă
nimeni

,ncâ

trecute vremi

cu ochi pămînteni stau sub cerul
rupt de nori. înserare, lîngă
mine cîinele. în ochii lui/cerul
alb. eu/o pată neagră, caldă.
          mută tandreţe un uliu se
lasă-n vîrful platanului
          zăgăzuire-n iarnă

pustiu

desfruntare

ce desfruntar

lncît acolo, veghe, alaltă nartp -
Pa™ntuJui

un caz de mutilare

prinţ al singurăciunii, spui

eu cred că totul era, nimic n-a fost.
da. totul e aşa cum trebuia să fie.
suflate-n nea viile, printre butaci
vulpea.
însă unde e cel ce refuză plata spunînd
mi-ar ajunge o strîngere de mînă?

vulpea a dispărut de mult.
zugrăvire în alb a înserării, timpul
un sfredel în mîna unui muribund
ce nu va adăsta nicicînd în muzee, nu-i aşa cerescul meu prieten?

oare sîntem făcuţi să înfulecăm totul, ce-i
sub şi peste pămînt, în şi peste ape? într-
adevăr, ne mîncăm între noi

şi tu te-ntrebi,
despre cine se poate spune că merită moartea
aproape de stăvilarele ridicate pe un cer livid de nori
cînd în răzleţire nu ne îndrăgim
iar laolaltă, doar împotriva altora ne sîntem...

într-adevăr/iubesc cîinii şi urăsc oamenii, undeva
preiarna/ nefiind totuna cu aşteptarea mai degrabă
o oprire, aidoma fulgului în sfială, ori poate
boltirea stinsă a stelelor arzînd între ramurile
răsfrînte de ochi firavi?

,,ci(le

ua,

nu,a^S?eSC - -«lentă slobo d

ce' Pri

Privat de Jipsur-

unde meleagul e un căluş în gură
ochii pulsînd în palme şi tălpi....

straniu cum ruginesc depărtările
în lacrimile pe care ţara le lasă peste părul meu

ostateci ai ecranelor
zuruind în noaptea mahalalelor ca pecinginea
malahişti ai întunericului, doar abatere de veghe, diversiune.

război al apei. războaie ale secetei de mîine.

dincolo de tiranie
o altă moarte rade ce-a mai rămas.
nu oricine soarbe poşirce ce-i termină, nu oricine,
e părăsit de neveste, ah, săraci cu duhul,
căci nu se lasă ademeniţi de splendorile lumii
după care mai toţi se dau în vînt. slabi de duh deci.

aşa deci. în această nu doar matriarhală
ci de-a dreptul curvistică rinduire/bîntuire de orfane meleaguri

şi-un şobolan de foc se pierde în bezna pupilei acum

fără de milă. fără de ruşine, cu sînu-n frică,
pentru treizeci de arginţi.

peste hîrtoape şi asfalturi huşuind de încodaţi...

straniu, cum ruginesc depărtările
în lacrimile pe care ţara le lasă peste părul meu...

însă cine e ţara... neînsemnatele păduri, ape, meleaguri?
aceleaşi pisici, aceiaşi şoareci.

a!a

■■■

aceşti bătrîni înmomîntîndu-şi cu zilele
vremea
adastă o adiere de leagăn îmbinînd lent o cruce
            şi-o stea se prăbuşeşte în hău
            şi-o mireasmă de prunc îi învăluie toată noaptea în vis

încît unii nu se mai trezesc în zori
din zîmbet

asta e.
şi e tîrziu prinţe.
şi cineva a umblat toată noaptea desculţ prin sîngele tău